

Právo myslivosti a rybářství ve zvláště chráněných územích

Svatava Havelková a Petr Šedina

Vztahy mezi ochranou přírody a myslivostí, resp. mezi ochránci přírody a myslivci, jsou dlouhodobě vnímány jako konfliktní. Ani vzájemné vztahy právní úpravy obou oblastí nejsou vždy zcela jednoznačné, byť novelizace zákona o ochraně přírody a krajiny (ZOPK) z konce roku 2009 některé vztahy a problémy kompetencí vyjasnila. Cílem tohoto článku není řešit veškeré vazby právní úpravy ochrany přírody a krajiny a myslivosti, nýbrž pouze shrnout úpravu týkající se myslivosti ve zvláště chráněných územích. Zároveň článek pojednává o regulaci výkonu práva rybářství ve zvláště chráněných územích, protože tato úprava je podle ZOPK shodná.

Výkon práva rybářství a myslivosti

Právo myslivosti je definováno zákonem č. 449/2001 Sb., o myslivosti, jako souhrn práv a povinností zvěř chránit, cílevědomě chovat, lovit, přivlastňovat si ulovenou zvěř, její vývojová stadia a shozy paroží a právo užívat k tomu v nezbytné míře honební pozemky. Výkonem práva rybářství se podle zákona č. 99/2004 Sb., o rybářství, rozumí činnost v rybářském revíru povolená orgánem státní správy rybářství fyzické nebo právnické osobě, spočívající v plánovitém chovu, ochraně, lovu a přisvojování si ryb, případně jiných vodních organismů, jakož i v užívání pobřežních pozemků v nezbytném rozsahu.

Pro posouzení charakteru práva myslivosti z hlediska aplikace zákona o ochraně přírody a krajiny je podstatný i vztah subjektu, který myslivecké právo vykonává, tj. uživatele honitby. Podle judikatury je smlouva o nájmu honitby zvláštní typovou smlouvou, odlišnou od nájmu věci (pozemku) podle § 663 občanského zákoníku (OZ¹). Na tom nic nezmění ani právní úprava obsažená v novém občanském zákoníku (NOZ), který vstoupí v platnost v roce 2014. Z obsahu práva myslivosti a práva rybářství za současného použití této judikatury lze vyvodit, že užívání honitby a obdobně i užívání rybářského revíru k výkonu práva rybářství nelze považovat za hospodaření na pozemcích a ani za hospodářské využívání území, jak o něm hovoří § 25 odst. 2 ZOPK: „*Hospodářské využívání těchto území se provádí podle zón odstupňované ochrany tak, aby se udržoval a zlepšoval jejich přírodní stav a byly zachovány a vytvářeny optimální ekologické funkce těchto území.*“ Výkon práva myslivosti a rybářství v sobě neobsahuje žádný prvek

obhospodařování pozemků. Nepřichází tedy v úvahu aplikace ustanovení §§ 16 odst. 1 písm. a), 25 odst. 2, 26 odst. 3 písm. a), 29 písm. a), 34 písm. a) ZOPK a další.

Národní parky a CHKO

Na území národních parků (NP) platí pro jejich jedinečnost v národním a mezinárodním měřítku širší možnost omezení výkonu práva myslivosti a výkonu práva rybářství, nežli je tomu v CHKO. Ust. § 21 ZOPK stanoví, že výkon práva myslivosti a práva rybářství podle zvláštních právních předpisů může být v určitých částech NP nebo na celém jeho území orgánem ochrany přírody omezen či vyloučen. Cílem je vyloučit v částech NP lidské zásahy a umožnit ponechání těchto částí samovolnému vývoji s uplatněním přírodních procesů. Vzhledem k nedostatečné početnosti či úplné nepřítomnosti vrcholových predátorů bude obvykle třeba i nadále regulovat početní stavy spárkaté a černé zvěře, výkon práva myslivosti na území NP bude tedy spíše omezen nežli vyloučen.

Pro území CHKO zákon neobsahuje ustanovení, kterým by bylo přímo možné regulovat výkon práva myslivosti a rybářství. Pro oba typy velkoplošných zvláště chráněných území zákon stanoví omezení některých činností v rámci výkonu práva myslivosti a rybářství, a to ve formě zákazů činností vyjmenovaných v základních ochranných podmínkách. V NP i v CHKO platí zákaz povolovat nebo uskutečňovat záměrné rozšiřování geograficky nepůvodních druhů živočichů, který se v plném rozsahu vztahuje jak na ryby, případně jiné vodní organismy, tak i na zavádění nepůvodních druhů zvěře. Pro NP na celém území a pro CHKO na území

první a druhé zóny pak platí zákaz zavádění intenzivních chovů zvěře, například obor, farmových obor a bažantnic. Zákon také pro oba typy velkoplošných zvláště chráněných území stanoví zákaz používání otrávených návnad při výkonu práva myslivosti. Ustanovení se jeví nyní jako nadbytečné, neboť ve výčtu zakázaných způsobů lovu, obsažených v § 45 zákona o myslivosti, je uveden zákaz lovit zvěř způsobem, jímž se zbytečně trýzní, trávit zvěř jedem nebo ji usmrcovat plynem.

Národní přírodní rezervace a přírodní rezervace

Veškerá činnost v národních přírodních rezervacích (NPR) jakožto v územích významných a jedinečných v národním či mezinárodním hledisku má být podřízena uchování či zlepšení stavu přírodního prostředí. Cílem ochrany by mělo být ponechání ekosystémů samovolnému vývoji a umožnění uplatnění přírodních procesů. Proto zákon stanoví, že výkon rybářského a mysliveckého práva je možný pouze se souhlasem orgánu ochrany přírody (§ 30 ZOPK). Primárně je tedy tato lidská činnost v NPR vyloučena, pokud k ní orgán ochrany přírody nedá souhlas, a to ve formě správního rozhodnutí. Řízení je zahájeno na žádost uživatele honitby či uživatele rybářského revíru. Při této příležitosti je třeba opakovaně zdůraznit, že právo myslivosti i právo rybářství zahrnuje celý souhrn činností, a tuto skutečnost musí mít orgán ochrany přírody na zřeteli. Při rozhodování o žádosti o udělení souhlasu musí orgán ochrany přírody vycházet ze specifických přírodních podmínek konkrétní NPR. Při současných vysokých stavech spárkaté a černé zvěře a při nedostatku

V chráněných územích platí zákaz záměrného rozšiřování geograficky nepůvodních druhů živočichů, který se vztahuje i na ryby a jiné vodní organismy. Na snímku vodní revitalizační nádrž Řečiska v Beskydech
Foto Karel Eliáš

přirozených predátorů bude zřejmě na místě souhlas k výkonu práva myslivosti udělit s omezujícími podmínkami. Pravidlem je stanovení takových podmínek, které by omezily koncentrování zvěře na území NPR, což zejména znamená neprovádět na území NPR přikrmování zvěře. Není tedy vhodné na území NPR umísťovat krmelce, zásypy a slániska (lízy). Také zakládání políček pro zvěř by bylo s principy ochrany NPR neslučitelné. V souhlasu orgánu ochrany přírody podle § 30 ZOPK vázaném na stanovené podmínky může také být omezen některý způsob provádění lovu (nahánka, nadhánka a nátlacka) tak, aby byl vyloučen pohyb většího počtu osob na území NPR. Stejně individuálně posoudí orgán ochrany přírody souhrn činností spadajících do výkonu práva rybářství.

Na území přírodních rezervací (PR) zákon v § 34 odst. 2 stanoví možnost výkonu práva myslivosti a rybářství omezit, pokud tento výkon je v rozporu s podmínkami ochrany území PR. Je na místě zdůraznit, že orgán ochrany přírody může výkon práva myslivosti či rybářství pouze omezit, a to stanovením podmínek pro tuto činnost, nemůže jej však na území PR zcela vyloučit. Dále je třeba mít na zřeteli, že pokud chce orgán ochrany přírody k této regulaci přistoupit, musí prokázat, že výkon těchto práv je v rozporu s podmínkami ochrany území rezervace. K omezení výkonu práva myslivosti či rybářství může dojít jak ve zřizovacím předpisu, kterým se

území vyhlašuje, tak i následně ve formě individuálního správního aktu po provedeném správním řízení zahájeném z moci úřední.

Pro obě maloplošná zvláště chráněná území také platí v základních ochranných podmínkách zákazy některých činností spojených s právem myslivosti. Pro oba typy zvláště chráněných území platí zákaz povolovat nebo uskutečňovat záměrné rozšiřování geograficky nepůvodních druhů živočichů. Tento zákaz se uplatní jak pro zavádění geograficky nepůvodních druhů zvěře, tak i pro zarybňování vodních toků a jiných částí rybářského revíru nepůvodními druhy ryb. Pro NPR je dále stanoven zákaz zavádět intenzivní chovy zvěře, např. farmové chovy, v oborách či bažantnících a zákaz používat otrávených návnad při výkonu práva myslivosti.

Zákazy činností vykonávaných při myslivosti a rybářství

Kromě výše uvedených činností v základních ochranných podmínkách jednotlivých zvláště chráněných území zakázaných, které se bezprostředně vztahují k právu myslivosti či rybářství, je třeba zmínit to, že zákon zakazuje i některé činnosti, které osoby realizující právo myslivosti a rybářství v určitém rozsahu při této činnosti potřebují konat. Na celém území NP a CHKO je zakázáno vjíždět motorovými vozidly mimo silnice

a místní komunikace a místa vyhrazená se souhlasem orgánu ochrany přírody. Obdobně zákaz vjíždět motorovými vozidly platí i v NPR. Tento zákaz se neuplatní pro vozidla při zemědělském a lesním hospodaření. Jak bylo řečeno v úvodu, výkon myslivosti i výkon práva rybářství není obhospodařováním pozemků, a tedy zákonný zákaz se v plném rozsahu uplatní i vůči osobám, které myslivost a rybářství vykonávají. Pokud tyto osoby nutně potřebují vjíždět do území, např. pro zavážení krmiva a pro odvoz ulovené zvěře, pak musejí požádat orgán ochrany přírody o povolení výjimky z tohoto zákazu podle § 43 odst. 3 ZOPK. Obdobně to platí při výkonu práva myslivosti a rybářství se vstupem na území NPR mimo cesty vyznačené se souhlasem orgánu ochrany přírody. Otázky vstupu a vjezdu na území NPR nelze vyřešit v rámci řízení o udělení souhlasu k výkonu práva myslivosti a rybářství podle § 30 ZOPK.

V závěru je třeba zmínit, že ve všech případech, kde se jeví zákonná regulace jako nedostatečná, je namístě uvážit při vyhlašování (či tzv. přehlašování) zvláště chráněných území, zda některé konkrétní činnosti náležející do souhrnu výkonu myslivosti či rybářství nevázat v bližších ochranných podmínkách na předchozí souhlas orgánu přírody. Tento postup lze zejména doporučit pro národní přírodní památky a přírodní památky, které mají společnou jen obecnou základní ochrannou podmínku zakazující změny a poškozování.

Autoři jsou právníci zabývající se ochranou přírody a krajiny

LITERATURA

MIKO L., BOROVIČKOVÁ H. ed. (2007): Zákon o ochraně přírody a krajiny. Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck. 607 s. ISBN 978-80-7179-585-8. – STEJSKAL V. (2006): Úvod do právní úpravy ochrany přírody a péče o biologickou rozmanitost. 1. vydání. Praha: Linde. 592 s. ISBN 80-7201-609-1. – ČERNÝ J. (2011): Myslivost jako aktivní ochrana přírody. Myslivost 59 (89): 14-16.

¹ Nález Ústavního soudu I.ÚS 104/06 ze dne 3. června 2009 a rozsudek Evropského soudního dvora č. C-451/06.

² K tomu viz také článek Pokorná L. (2011): Nepůvodní druhy ryb ve světle zákona o ochraně přírody Ochrana přírody 66 (1): 12-13.

SUMMARY

Havelková S. & Šedina P.: Hunting and Fishing Rights in Specially Protected Areas

The article deals with legal nature conservation and landscape protection provisions in Specially Protected Areas (SPAs) related to hunting and fishing rights. In from a point of view of the state of nature most valuable small-size areas, i.e. in National Nature Reserves (NNRs), hunting and

fishing activities can be carried out only after approval made by a State Nature Conservancy authority. In National Parks (NPs), hunting and fishing can be limited or fully prohibited across the whole NP's territory or its parts. Nevertheless, due to high numbers in hoofed game incl. deer and wild boar and to lack of large predators, State Nature Conservancy authorities usually accept hunting the above game in either NNRs, or NPs. In SPAs, Act No. 114/1992 Gazette on Nature Conservation and Landscape Protection, as amended later, prohibits deliberate introduction of non-native fish and game species as well as intensive game-keeping, e.g. in game enclosures/preserves, farm keepings or pheasantries.